

Artikkel til Aftenposten lørdag 8. juli 1992

Statsminister
Gro Harlem Brundtland

EN SJANSE FOR NORDEN

Det er ikke bare samarbeidet i Europa som er i støpeskjeen. Også samarbeidet mellom de nordiske land møter nye utfordringer. Ved tidligere korsveier i historien førte ulike nasjonale interesser og bindinger til at de nordiske landene valgte forskjellige veier i forhold til Europa. Nå er situasjonen en helt annen. For første gang på flere hundre år er våre interesser nærmest sammenfallende. Den muligheten må vi utnytte.

Det nordiske samarbeidet ble ikke opprettet gjennom vedtak eller traktater. Det unike ved det nordiske fellesskap er en kulturell og historisk nærhet bygget på felles verdier og en egen samhörighet gjennom historien. Åsmund Olavsson Vinje uttrykte det godt i innledningen til sitt dikt Skandinavsang fra 1852: "Norden er et Søsken-Lag - af godt og gammelt slag". Det folkelige fellesskapet er bærebjelken i det nordiske samarbeidet. Dette fellesskapet skal vi videreutvikle når vi i årene som kommer bygger ut samarbeidet med resten av Europa.

Det formelle nordiske samarbeidet er også unikt med samarbeidsinstitusjoner for regjeringer og folkevalgte. Vår oppgave er å tilpasse det formelle samarbeidet i takt med de behov vi står overfor. Og behovene endrer seg. Store deler av dagens samarbeidsapparat ble til som svar på nordiske utfordringer i en nordisk ramme. I dag møter vi nordiske og europeiske utfordringer i en europeisk ramme. Mange av de oppgavene som naturlig har hørt hjemme på nordisk nivå kan vi i dag løse i en bredere europeisk krets, i EØS eller EF.

Denne utviklingen er en styrke, ikke en svakhet for det nordiske samarbeidet. Det er en ny mulighet for de nordiske land at de gjennom EØS og EF-medlemskap kan være med på å forme beslutninger som omfatter flere europeiske land. Få land er så åpne mot omverden som våre. Få land er så avhengige av ordnede regler for internasjonalt samarbeid.

Politiske beslutninger i hvert enkelt land er avgjørende for utviklingen på de fleste områdene av samfunnsutviklingen. Men på stadig flere områder - som sikring av fred og sikkerhet, bevaring av jordas miljø og felles regler for handel trenger vi samarbeid mellom landene.

Det er treffende sagt at nasjonalstaten er for liten til å ta hånd om menneskenes store problemer, og for stor til å ta hånd om menneskenes små problemer. Vi må ha et fungerende demokrati der vi kan fatte beslutninger nasjonalt - i kommuner, fylker og i Stortinget, men også mellom landene - på nordisk, europeisk og globalt nivå.

Tviholder vi på nasjonale politiske beslutninger som det

eneste nivå for politisk styring, så begrenser vi den reelle demokratiske selvråderetten. Vi øker selvråderetten ved å ha tilgang til flest mulige beslutningsnivåer, slik at også våre interesser høres der viktige beslutninger fattes. Vi trenger et samarbeid bygget på en fornuftig anvendelse av det såkalte nærhetsprinsippet - at politiske beslutninger skal fattes nærmest mulig folks hverdag, på det nivå der de kan gi de beste resultater.

Nå må vi innrette det nordiske samarbeidet slik at vi kan kan fatte beslutninger i de saker som hører best hjemme på nordisk nivå. Det vil blant annet viktig å gå videre i miljø-samarbeidet og i arbeidet med å styrke infrastrukturen i Norden.

For å styrke Norden som region tror jeg det er nødvendig med en betydelig nysatsing på det kulturelle samarbeidet. Ved å stimulere til økt kulturell og folkelig kontakt over landegrensene styrker vi nordisk identitet og tilhørighet i en tid der mindre kulturkretser møter store utfordringer fra den internasjonale medieutviklingen.

Samtidig må vi bygge ut vårt politiske samarbeide slik at vi kan stå sterkere sammen i EØS eller EF-samarbeidet. Det er åpenbart at vi hverken kan løse våre økonomiske eller miljømessige problemer innen Norden alene. Det dreier seg derfor nå om å kjempe for nordiske verdier og interesser, for økt sysselsetting og bedre miljø på den europeiske arena. For å lykkes med dette må Regjeringene engasjere seg mer aktivt i det løpende samarbeidet. På få år har det åpnet seg muligheter for utvidet nordisk samarbeid om utenriks- sikkerhetspolitiske og europeiske spørsmål. Nå trenger vi samarbeidsformer som passer til nye behov, både på regjeringssiden og i Nordisk Råd.

På sitt møte i Mariahavn i november 1991 ba de nordiske statsministrene en gruppe med personlige representanter om å vurdere det nordiske samarbeidet i lys av utviklingen i Europa. Rapporten fra dette arbeidet legges frem for statsministrene når de møtes på Bornholm 17-18. august. Det er mitt håp at vi allerede i høst kan diskutere konkrete forslag til videre utvikling av det nordiske samarbeidet, slik at Norden kan ta sitt ansvar for sikring av fred og samarbeid i det nye Europa.